

‘Emoties van belang bij geschiedschrijving’

Het nieuwe netwerk van de Vereniging van Christen Historici (VCH) hield gisteren in Utrecht zijn eerste bijeenkomst onder de naam VCH-onderzoekforum. De ongeveer zestig deelnemers discussieerden over de objectiviteit van de geschiedschrijving.

door onze redacteur
Peter Sneepe

UTRECHT – Waarom is er in Washington wel een Holocaustmuseum en geen slavernijmuseum? Studenten in de Verenigde Staten vinden het erg moeilijk op zo'n vraag een antwoord te geven, zegt hoogleraar geschiedenis prof.dr. James Kennedy van de Universiteit van Amsterdam. „Morele filosofische reflectie op de geschiedenis wordt niet meer geleerd. Ook aan de Universiteit van Amsterdam merk ik dat jongeren de geschiedenis niet in een kader buiten zichzelf kunnen zien. Ze weten niet eens waarover je het hebt als je ze vraagt op die manier te reflecteren.” De Vereniging van Christen Historici (VCH) heeft een onderzoekforum opgericht, ook wel netwerk genoemd, als ontmoetingsplek voor christelijke historici en voor historici die al dan niet vakmatig in het christendom zijn geïnteresseerd. De eerste bijeenkomst van het netwerk, vond gisteren plaats in Utrecht. James Kennedy had de eer de aftrap te geven om de zestig aanwezige historici te laten nadenken over ‘de christenhistoricus en de (on-)zin van neutraliteit in de geschiedenis’.

„Echte neutraliteit bij het beschrijven van de geschiedenis is niet mogelijk”, zegt Kennedy. „Het begrip neutraliteit houdt in dat je onpartijdig buiten het geschiedkundig onderzoek staat, en dat kan niet.” Een beter begrip is volgens hem ‘objectiviteit’. Dat is het vermogen om een controleerbare beschrijving te geven van een object, waarbij menselijke factoren zo veel mogelijk buiten beschouwing worden gelaten. „Maar zuivere objectiviteit is niet mogelijk”, zegt Kennedy. „Objectiviteit heeft ook te maken met mens-zijn: emoties en zorgen spelen een rol bij geschiedschrijving. Het menselijke ontkennen is onmenselijk. Christenen die met geschiedenis bezig zijn, zullen bijvoorbeeld wijzen op de mogelijkheid tot verzoening tussen partijen die een conflict hebben.”

Eigen menszijn

Een historicus mag zijn vak uitoefenen vanuit zijn eigen perspectief, beïnvloed door zijn menszijn en aannames. Maar het bewaren van afstand tot het onderwerp blijft nodig”, zegt Kennedy. „Om die afstand te bewaren, is zelfdiscipline nodig en de wil om bij het zoeken naar de waarheid boven jezelf uit te stijgen. Zo ontwikkel je het vermogen om slecht nieuws dat je in het onderzoek tegenkomt te verwerken en kun je interpretaties afwijzen die fout zijn, maar wel in je straatje passen.” Een goede historicus is sober, wijs en verstandig, rechtschapen, hij heeft sterke moed, is gema-

tigd en bewaart zijn zelfbeheersing, vatte Kennedy de deugden van een geschiedkundige samen. „Die deugden kun je leren op de universiteit of door je te verdiepen in andere vakgebieden zoals theologie en filosofie. Het kan ook bij een christelijk vormingsinstituut of in de kerk. Zo'n leerschool in morele en filosofische reflectie geeft je diepgang en discipline en dan hoef je jezelf ook niet weg te cijferen.”

Het bestuderen en de geschiedenis moet iets opleveren voor het nu, vindt de hoogleraar. Daarom vindt hij het jammer dat zo weinig jongeren slecht in staat zijn moreel of filosofisch op de geschiedenis te reflecteren. Toch is Kennedy niet zonder hoop voor zijn studenten. „Misschien moet je wel boven de veertig zijn om echt goed te kunnen reflecteren.”

Het nieuwe netwerk is geen vervanger van de VCH, maar een uitbreiding ervan, legt bestuurslid David Onnekink uit. Het netwerk is er om ideeën uit te wisselen, discussie aan te zwengelen en heeft een forumfunctie. Het kan zelfstandig discussiebijeenkomsten beleggen. Deelnemers zijn volgens hem geen toehoorder maar deelnemer. „U moet vooral met elkaar in discussie gaan”, zei hij gisteren tegen de ruim vijftig belangstellenden die op de eerste netwerkbijeenkomst afgekomen waren. Om dat optimaal te laten functioneren, gingen ze met elkaar in discussie in kleinere groepen. Onnekink: „Dit is dus geen conferentie met te weinig tijd voor vragen, maar een discussiebijeenkomst.”